

Årsrapport 2018

Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)

Innhold

DEL I. Leders beretning	2
DEL II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	3
DEL III. Årets aktiviteter og resultater	6
DEL IV. Styring og kontroll i virksomheten	8
DEL V. Vurdering av fremtidsutsikter	9
DEL VI. Årsregnskap	10
Ledelseskommentarer til årsregnskapet for 2018	10
Prinsippnote årsregnskapet	11
Bevilgningsrapporteringen	11
Artskontorapporteringen	11

DEL I. Leders beretning

EOS-utvalget er et permanent kontrollorgan nedsatt av Stortinget. Hovedformålet med utvalgets kontroll er å klarlegge om og forebygge at etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjenestene (EOS-tjenestene) – de hemmelige tjenestene – krenker noens rettigheter, spesielt å hindre at enkeltpersoner blir utsatt for ulovlig overvåking.

EOS-kontrollloven regulerer utvalgets virksomhet.¹ I løpet av et år skal utvalget gjennomføre minst et bestemt antall inspeksjoner i EOS-tjenestene, behandle innkomne klager, samt iverksette undersøkelser i tjenestene av eget tiltak.

Utvalget mottok i fjor 19 klager og tok opp 22 saker av eget tiltak. I løpet av 2018 var utvalget på 20 inspeksjoner. Det ble avgitt en årsmelding til Stortinget.²

De målbare kravene til EOS-utvalgets kontrollvirksomhet er oppnådd. Innenfor virksomhetens rammer arbeider utvalget kontinuerlig for å bedre kontrollen. I 2018 ansatte utvalget to teknologer til en ny teknologisk enhet i sekretariatet. Totalt er det nå tre teknologer i sekretariatet. Utvalget ba Stortinget om midler til ytterligere to teknologer i budsjettet for 2019, uten å få det i denne omgang. Utvalget vil forsøke å få midler til disse i budsjettet for 2020. Dette er noe utvalget ser et sterkt behov for, slik at vi kan holde tritt med den raske teknologiske utviklingen. I 2018 ansatte utvalget også en sikkerhetsleder i en nyopprettet stilling i sekretariatet. To jurister erstattet i 2018 to jurister som sluttet i 2017.

Utvalget fikk også midler i 2018 til å flytte til større og sikrere lokaler. Utvalget vil være på plass i nye lokaler våren 2019. Det har medgått noe kostnader til dette i 2018. I rapportåret har det også vært en økning i utgifter på reiser og diett. Det skyldes særlig mer internasjonalt samarbeid på kontrollsiden – inkludert en studietur til USA.

Utvalgets utgifter i 2018 var innenfor godkjent bevilgning. Det var et mindreforbruk på kr 598 089. Det skyldes i hovedsak permisjoner i utvalgets sekretariat og at det har tatt tid å rekruttere ansatte – særlig til teknologstillinger. For nærmere detaljer vises det til del VI. Årsregnskap.

EOS-utvalget består av 7 medlemmer. Utvalget har et permanent sekretariat, som per 31.desember 2018 hadde 14 ansatte, fordelt på sekretariatsleder (jurist), 6 juridiske saksbehandlere, 3 teknologer, 1 sikkerhetsleder, 1 informasjonsrådgiver og 2 administrativt ansatte. Utvalget har tidligere hatt en teknisk sakkyndig tilknyttet seg på timebasis, men han er nå ansatt som leder for sekretariatets nye teknologiske enhet.

Som leder av EOS-utvalget kan jeg konstatere at medlemmene i utvalget og de ansatte i sekretariatet har bidratt til solide og tilfredsstillende resultater i 2018.

Oslo, 11. mars 2019

Eldbjørg Løwer
Utvalgsleder

¹ Lov 3. februar 1995 nr. 7 om kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-kontrollloven). Loven ble sist endret 21. juni 2017.

² Dokument 7:1 (2016–2017).

DEL II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

EOS-utvalget startet sin virksomhet i 1996. Utvalgets oppgave er å kontrollere etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-tjeneste) som utføres av den offentlige forvaltning, eller som er under styring av eller utføres på oppdrag fra offentlig forvaltning. EOS-tjeneste med andre formål enn å ivareta rikets sikkerhet, for eksempel politiets alminnelige kriminaletterretning og trafikkovervåking, omfattes ikke av kontrollområdet.

Kontrollområdet er ikke knyttet til bestemte organisatoriske enheter. Det er derfor ikke avgjørende hvilke organer eller etater som til enhver tid driver EOS-tjeneste. I dag er disse oppgavene hovedsakelig lagt til Etterretningstjenesten (E-tjenesten), Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA). Ved en lovendring i 2017 ble utvalget også pålagt å ha minst en årlig inspeksjon hos henholdsvis Etterretningsbataljonen og Forsvarets Spesialstyrker. Utvalget kan også undersøke deler av politiet eller for eksempel private teleselskaper som bistår PST, eller andre deler av forvaltningen om det er nødvendig ut fra kontrolloppgaven. Overordnet påtalemyndighet, det vil si statsadvokatene og riksadvokaten, er unntatt fra kontrollområdet.

Formålet med utvalgets kontroll er:³

- 1) Å klarlegge om og forebygge at noens rettigheter krenkes, herunder påse at det ikke nyttes mer inngripende midler enn det som er nødvendig etter forholdene, og at tjenestene respekterer menneskerettighetene,
- 2) å påse at virksomheten ikke utilbørlig skader samfunnets interesser, og
- 3) å påse at virksomheten holdes innen rammen av lov, administrative eller militære direktiver og ulovfestet rett.

Utvalgets virkemidler for å nå hovedmålene er først og fremst gjennomføring av inspeksjoner, behandling av klagesaker og undersøkelse av saker av eget tiltak.⁴

Utvalgets erfaringer med kontrollen og resultatet av den meddeles årlig i en melding til Stortinget. Utvalget kan også avgi særskilte meldinger til Stortinget, blant annet dersom det er avdekket forhold som Stortinget straks bør kjenne til.

Utvalget har 7 medlemmer, medregnet leder og nestleder. Stortinget velger medlemmene i plenum etter innstilling fra Stortingets presidentskap. Funksjonsperioden er 5 år, og medlemmene kan gjenoppnevnes én gang. Medlemmene kan dermed maksimalt inneha vervet i 10 år. Medlemmene utfører oppdraget som et verv.

Utvalget utfører sitt løpende arbeid uavhengig av Stortinget, og stortingsrepresentanter kan ikke samtidig være medlemmer av utvalget. Personer som tidligere har arbeidet i EOS-tjenestene kan heller ikke velges som utvalgsmedlemmer.

³ Jf. EOS-kontrollloven § 2 første ledd.

⁴ Jf. EOS-kontrollloven § 5.

Per 31. desember 2018 bestod EOS-utvalget av følgende medlemmer:

- Eldbjørg Løwer (leder)
- Svein Grønnern (nestleder)
- Theo Koritzinsky
- Håkon Haugli
- Øyvind Vaksdal
- Inger Marie Sunde
- Eldfrid Øfsti Øvstedal

Utvalget møtes normalt til en møte- og inspeksjonssesjon på 3 dager hver måned. Utvalgsmedlemmenes samlede arbeid, inkludert nødvendige forberedelser innebærer opptil 20 prosent av en full stilling. Lederen har ytterligere ansvar som gjør at hun har opptil 30 prosent av en full stilling.

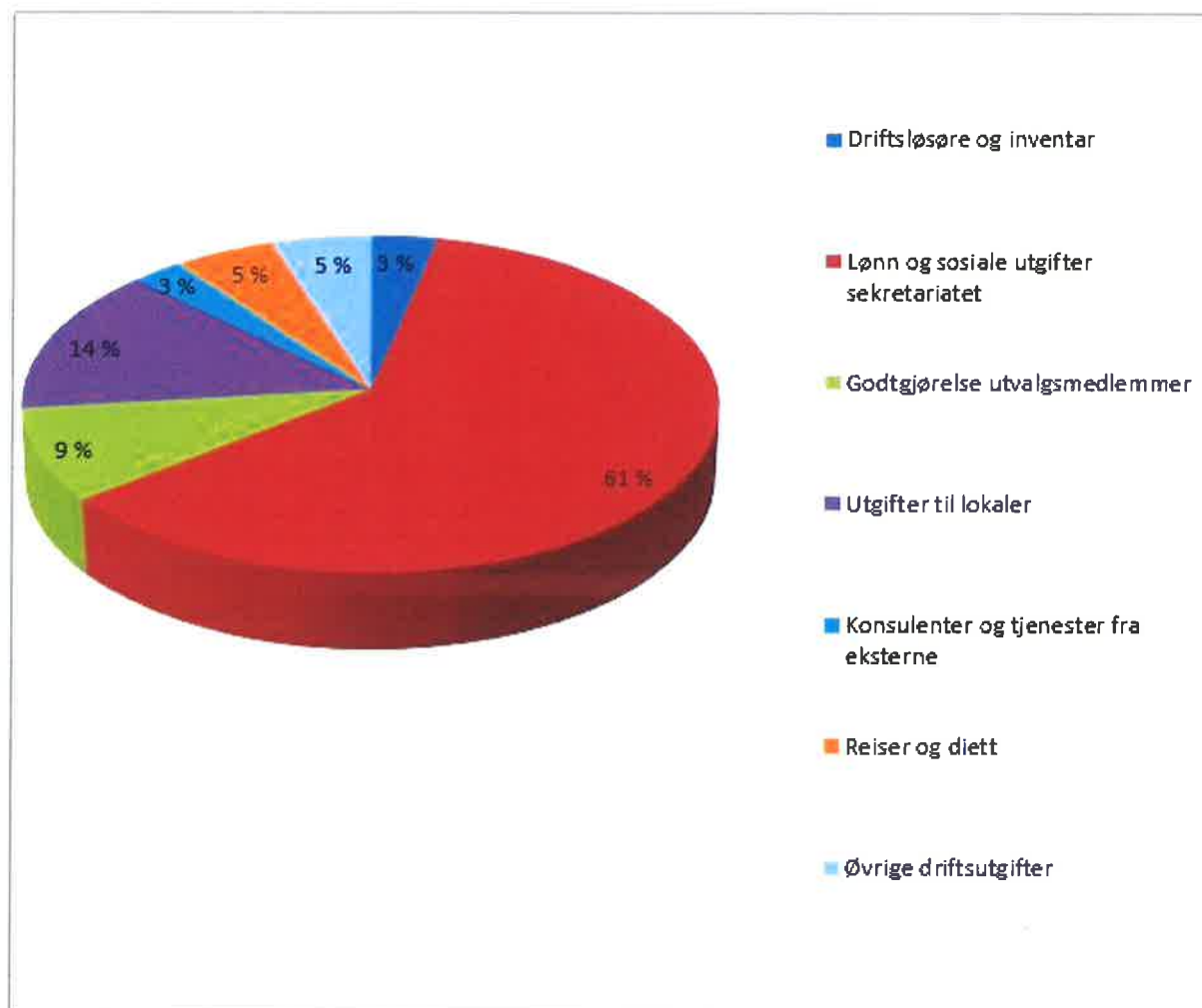
Tabell 1: Utvalgte nøkkeltall fra årsregnskapet 2016–2018

Nøkkeltall fra årsregnskapet 2016–2018	2016	2017	2018
Antall årsverk i sekretariatet	11	11	14
Antall medlemmer i utvalget	7	7	7
Samlet tildeling inkludert overførte midler	14 950 000	15 185 000	19 550 000
Samlet forbruk	14 764 958	13 632 788	18 951 911
Utnyttelsesgrad av samlet tildeling	99 %	90 %	97 %

Tabell 2: Utgifter etter art 2018 (se også figur 1)

Utgifter etter art 2017–2018	2017	2018
Driftsløsøre og inventar	163 301	633 084
Lønn og sosiale utgifter sekretariatet	8 297 609	11 546 607
Godtgjørelse utvalgsmedlemmer	1 610 641	1 688 371
Utgifter til lokaler	1 589 669	2 651 790
Konsulenter og tjenester fra eksterne	314 487	496 821
Reiser og diett	672 571	971 125
Øvrige driftsutgifter	984 510	964 114
SUM	13 632 788	18 951 912

Figur 1: Utgifter etter art 2018

DEL III. Årets aktiviteter og resultater

EOS-utvalgets samfunnsoppdrag er å føre en legalitetskontroll med EOS-tjenestene – det vil si å påse at de hemmelige tjenestene holder seg innenfor lover og regler.

Utvalgets kontrollvirksomhet utøves i hovedsak ved at utvalget gjennomfører anmeldte inspeksjoner i EOS-tjenestene. EOS-kontrolloven krever et minimum av 13 inspeksjoner per år, men utvalget kan ved behov gjennomføre flere inspeksjoner.⁵

Utvalget har i 2018 gjennomført 20 inspeksjoner; PST er inspisert 7 ganger, E-tjenesten 4 ganger, NSM 2 ganger og FSA 2 ganger. Etterretningsbataljonen, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Forsvarets spesialkommando, Telia Norge AS og Felles cyberkoordineringssenter er inspisert en gang hver.

Utvalget har i 2018 gjennomført én inspeksjon på kort varsel. De ordinære inspeksjonene inneholder betydelige uanmeldte elementer. Utvalget kan i all hovedsak gjennomføre kontrollen direkte i tjenestens elektroniske systemer. Dette innebærer at hvilken informasjon som vil kontrolleres, ikke er kjent for tjenestene i forkant av eller under inspeksjonen. Tjenesten blir først oppmerksom på dette i etterkant av inspeksjonen når utvalget eventuelt retter skriftlige henvendelser til tjenesten om funn.

I 2018 undersøkte utvalget 22 saker av eget tiltak, mot 31 saker i 2017. Sakene som ble undersøkt i 2018 har generelt vært mer arbeidskrevende enn sakene i 2017. Sakene utvalget har undersøkt av eget tiltak er hovedsakelig funn fra utvalgets inspeksjoner.

Utvalget undersøker klager fra enkeltpersoner og organisasjoner. Det kom inn 19 klager til utvalget i 2018, mot 26 klager i 2017. Utvalget prioriterer klagesaksbehandlingen, og bruker en god del ressurser på den. Enkelte av klagene har vært rettet mot flere av EOS-tjenestene samtidig. Utvalget har på formelt grunnlag avvist noen klagesaker, blant annet under henvisning til at forholdet faller utenfor utvalgets kontrollområde. Klager og henvendelser som faller innenfor utvalgets kontrollområde undersøkes i den eller de tjenester klagen retter seg mot. Utvalget praktiserer generelt sett en lav terskel for å behandle klagesaker.

Utvalget mener at ressursbruken har vært effektiv i 2018, både med tanke på hva det er brukt ressurser på og hvordan disse er benyttet. Samlet sett er utvalget fornøyd med resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2018.

En nærmere redegjørelse for årets aktiviteter og resultater vil følge av utvalgets årsmelding for 2018, som overleveres til Stortinget 27. mars 2019.

Tabell 3: Antall inspeksjoner, eget tiltak-saker og klagesaker 2016–2018

	2016	2017	2018
Inspeksjoner	26	21	20
Eget tiltak-saker	51	31	22
Klagesaker	32	26	19

EOS-utvalget har i 2018 hatt kontakt med ulike eksterne miljøer. Dette inkluderer blant annet andre staters kontrollorganer, sivilsamfunnet, forsknings- og utdanningsmiljøer og nasjonale

⁵ I juni 2017 ble EOS-kontrolloven endret slik at minimumskravet gikk fra 23 til 13 for å gi utvalget større fleksibilitet, jf. EOS-kontrolloven § 7.

kontrollinstanser. I 2018 publiserte også EOS-utvalget i samarbeid med kontrollorganer i Danmark, Nederland, Sveits og Belgia for første gang en felles uttalelse om styrking av internasjonalt kontrollsamarbeid

I september var utvalget på en studiereise i USA for å lære mer om kontrollsyste­met der. Utvalget møtte blant annet representanter fra kontrollorganer, politiske miljøer, etterretningstjenester og sivilsamfunnet.

EOS-utvalget arrangerte for andre året på rad en årskonferanse om kontroll av hemmelige tjenester i 2018 i forbindelse med overleveringen av årsmeldingen til Stortinget. Årskonferansen var åpen for publikum. Årskonferansen for 2019 arrangeres 28. mars.

DEL IV. Styring og kontroll i virksomheten

Utvalgets virksomhet reguleres i EOS-kontrolloven. Videre kan det gis føringer fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen i dens innstillinger om utvalgets meldinger til Stortinget, samt fra stortingsbehandlingen av meldingene. Stortinget kan også ved plenarvedtak (stortingsvedtak) pålegge utvalget å foreta nærmere definerte undersøkelser innenfor utvalgets kontrollmandat, og under iakttakelse av de regler og innen de rammer som for øvrig ligger til grunn for utvalgets virksomhet.⁶

Utvalget er som øvrige statlige virksomheter underlagt kontroll av Riksrevisjonen. Riksrevisjonen har ikke hatt merknader som har krevd oppfølging fra utvalget i 2018.

Utvalget har flere instruksdokumenter som regulerer driften i utvalget og sekretariatet. Det foreligger blant annet strenge sikkerhetsrutiner, noe som særlig har bakgrunn i utvalgets håndtering av sikkerhetsgradert informasjon. De ansatte er godt kjent med interne retningslinjer og instruks.

IA-avtalen har høy oppmerksomhet i sekretariatet. Sykefraværet⁷ i sekretariatet har vært på 5,2 prosent i 2018. I 2017 var tallet 5,6 prosent.

⁶ Jf. EOS-kontrolloven § 1 femte ledd.

⁷ Egenmeldinger og sykmeldinger.

DEL V. Vurdering av fremtidsutsikter

Den teknologiske utviklingen innenfor kontrollområdet til EOS-utvalget skjer veldig raskt. Utvalget har allerede tre ansatte teknologer og håper å få midler i 2020 til ytterligere to stillinger i den nye teknologiske enheten. I forbindelse med ny lov om Etterretningstjenesten som nå er på høring fra Forsvarsdepartementet kan det være at sekretariatet vil få behov for enda flere ansatte, både juridisk og især teknologisk kompetanse.

Utvalget er også opptatt av å bli mer synlige og å være tilgjengelig for intervjuer og foredrag for dem som ønsker det – gitt at det kan gjøres i tråd med taushetsplikten.

DEL VI. Årsregnskap

Ledelseskommentarer til årsregnskapet for 2018

Formål

EOS-utvalget kontrollerer EOS-tjenestene på vegne av Stortinget, men er uavhengig i sitt løpende arbeid. Utvalget fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 2.3.3, jf. Finansdepartementets rundskriv R-115 datert 24. november 2016. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av utvalgets disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter.

Vurderinger av vesentlige forhold

Regnskapstallene for 2018 viser et forbruk på kr 18 951 911. Det innebærer et overskudd på kr 598 089 sammenlignet med budsjettet for 2018, som var på kr 19 550 000, inkludert overføring på kr 750 000 fra 2017. Det er anmodet om å få overført kr 598 000 til budsjettet for 2019.

Utbetalinger til lønn, godtgjørelse og sosiale utgifter til utvalgsmedlemmene og ansatte i sekretariatet beløp seg til kr 13 234 978, mot kr 9 908 250 i 2017. Utgifter til lønn og godtgjørelse utgjorde 69,8 prosent av driftsutgiftene for 2018.

Mellomværende med statskassen utgjorde per 31. desember 2018 kr 625 704.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for utvalget. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av andre kvartal 2019.

Oslo, 11. mars 2019

Eldbjørg Løwer
utvalgsleder

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for EOS-utvalget er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 fra 24. november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Stortinget.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Oppstillingen av artskontorapporeringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporeringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapporering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som utvalget har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som utvalget har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser utvalget står oppført med i

Statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorapporeringen

Artskontorapporeringen viser regnskapstall utvalget har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Utvalget har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 8 til artskontorapporeringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

DEL II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

EOS-utvalget startet sin virksomhet i 1996. Utvalgets oppgave er å kontrollere etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-tjeneste) som utføres av den offentlige forvaltning, eller som er under styring av eller utføres på oppdrag fra offentlig forvaltning. EOS-tjeneste med andre formål enn å ivareta rikets sikkerhet, for eksempel politiets alminnelige kriminaletterretning og trafikkovervåking, omfattes ikke av kontrollområdet.

Kontrollområdet er ikke knyttet til bestemte organisatoriske enheter. Det er derfor ikke avgjørende hvilke organer eller etater som til enhver tid driver EOS-tjeneste. I dag er disse oppgavene hovedsakelig lagt til Etterretningstjenesten (E-tjenesten), Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA). Ved en lovendring i 2017 ble utvalget også pålagt å ha minst en årlig inspeksjon hos henholdsvis Etterretningsbataljonen og Forsvarets Spesialstyrker. Utvalget kan også undersøke deler av politiet eller for eksempel private teleselskaper som bistår PST, eller andre deler av forvaltningen om det er nødvendig ut fra kontrolloppgaven. Overordnet påtalemyndighet, det vil si statsadvokatene og riksadvokaten, er unntatt fra kontrollområdet.

Formålet med utvalgets kontroll er:³

- 1) Å klarlegge om og forebygge at noens rettigheter krenkes, herunder påse at det ikke nyttes mer inngripende midler enn det som er nødvendig etter forholdene, og at tjenestene respekterer menneskerettighetene,
- 2) å påse at virksomheten ikke utilbørlig skader samfunnets interesser, og
- 3) å påse at virksomheten holdes innen rammen av lov, administrative eller militære direktiver og ulovfestet rett.

Utvalgets virkemidler for å nå hovedmålene er først og fremst gjennomføring av inspeksjoner, behandling av klagesaker og undersøkelse av saker av eget tiltak.⁴

Utvalgets erfaringer med kontrollen og resultatet av den meddeles årlig i en melding til Stortinget. Utvalget kan også avgi særskilte meldinger til Stortinget, blant annet dersom det er avdekket forhold som Stortinget straks bør kjenne til.

Utvalget har 7 medlemmer, medregnet leder og nestleder. Stortinget velger medlemmene i plenum etter innstilling fra Stortingets presidentskap. Funksjonsperioden er 5 år, og medlemmene kan gjenoppnevnes én gang. Medlemmene kan dermed maksimalt inneha vervet i 10 år. Medlemmene utfører oppdraget som et verv.

Utvalget utfører sitt løpende arbeid uavhengig av Stortinget, og stortingsrepresentanter kan ikke samtidig være medlemmer av utvalget. Personer som tidligere har arbeidet i EOS-tjenestene kan heller ikke velges som utvalgsmedlemmer.

³ Jf. EOS-kontrolloven § 2 første ledd.

⁴ Jf. EOS-kontrolloven § 5.

Per 31. desember 2018 bestod EOS-utvalget av følgende medlemmer:

- Eldbjørg Løwer (leder)
- Svein Grønnern (nestleder)
- Theo Koritzinsky
- Håkon Haugli
- Øyvind Vaksdal
- Inger Marie Sunde
- Eldfrid Øfsti Øvstedal

Utvalget møtes normalt til en møte- og inspeksjonssesjon på 3 dager hver måned. Utvalgsmedlemmenes samlede arbeid, inkludert nødvendige forberedelser innebærer opptil 20 prosent av en full stilling. Lederen har ytterligere ansvar som gjør at hun har opptil 30 prosent av en full stilling.

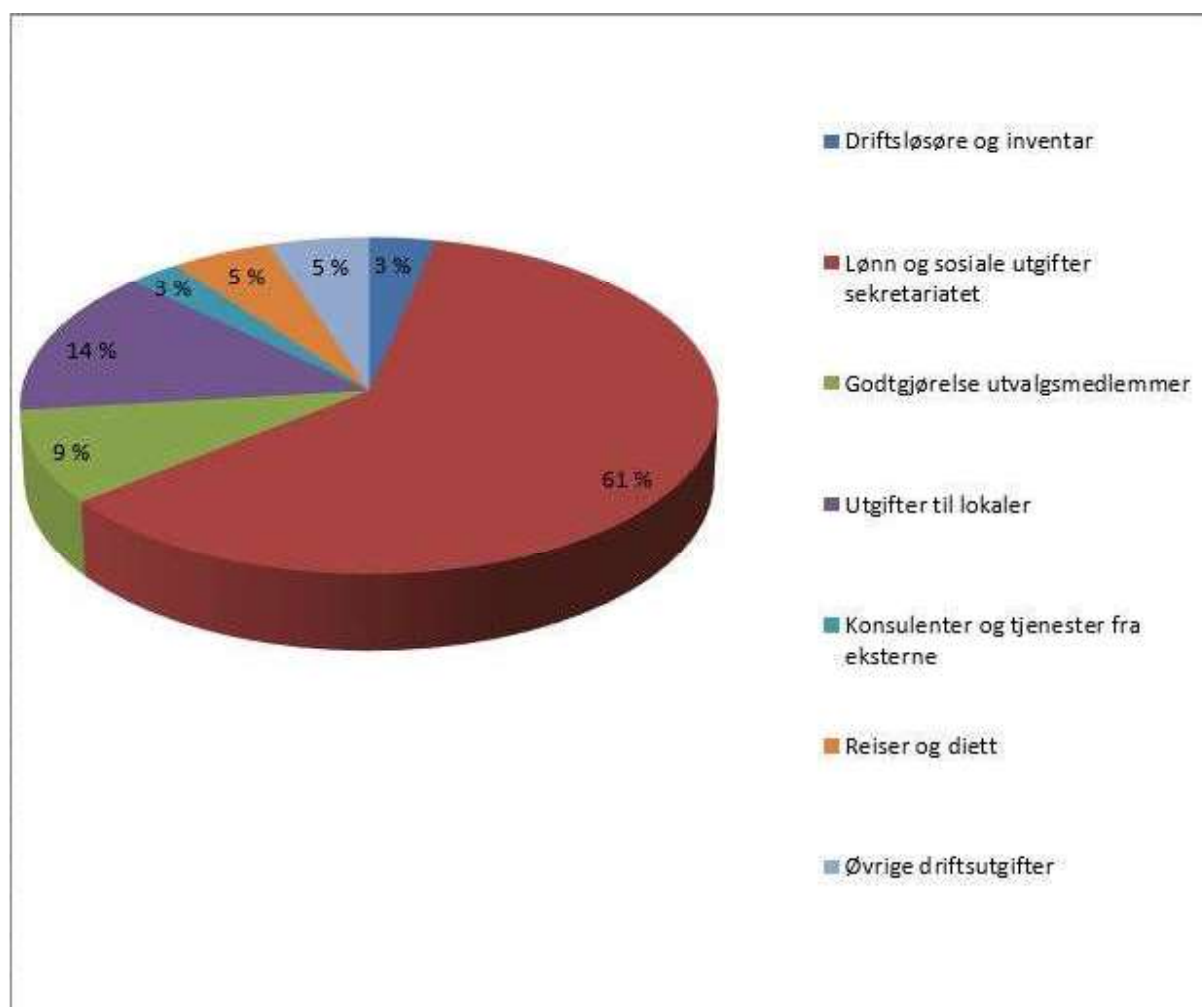
Tabell 1: Utvalgte nøkkeltall fra årsregnskapet 2016–2018

Nøkkeltall fra årsregnskapet 2016–2018	2016	2017	2018
Antall årsverk i sekretariatet	11	11	14
Antall medlemmer i utvalget	7	7	7
Samlet tildeling inkludert overførte midler	14 950 000	15 185 000	19 550 000
Samlet forbruk	14 764 958	13 632 788	18 951 911
Utnyttelsesgrad av samlet tildeling	99 %	90 %	97 %

Tabell 2: Utgifter etter art 2018 (se også figur 1)

Utgifter etter art 2017–2018	2017	2018
Driftsløsøre og inventar	163 301	633 084
Lønn og sosiale utgifter sekretariatet	8 297 609	11 546 607
Godtgjørelse utvalgsmedlemmer	1 610 641	1 688 371
Utgifter til lokaler	1 589 669	2 651 790
Konsulenter og tjenester fra eksterne	314 487	496 821
Reiser og diett	672 571	971 125
Øvrige driftsutgifter	984 510	964 114
SUM	13 632 788	18 951 912

Figur 1: Utgifter etter art 2018

DEL III. Årets aktiviteter og resultater

EOS-utvalgets samfunnsoppdrag er å føre en legalitetskontroll med EOS-tjenestene – det vil si å påse at de hemmelige tjenestene holder seg innenfor lover og regler.

Utvalgets kontrollvirksomhet utøves i hovedsak ved at utvalget gjennomfører anmeldte inspeksjoner i EOS-tjenestene. EOS-kontrollloven krever et minimum av 13 inspeksjoner per år, men utvalget kan ved behov gjennomføre flere inspeksjoner.⁵

Utvalget har i 2017 gjennomført 20 inspeksjoner; PST er inspisert 7 ganger, E-tjenesten 4 ganger, NSM 2 ganger og FSA 2 ganger. Etterretningsbataljonen, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Forsvarets spesialkommando, Telia Norge AS og Felles cyberkoordineringssenter er inspisert en gang hver.

Utvalget har i 2018 gjennomført én inspeksjon på kort varsel. De ordinære inspeksjonene inneholder betydelige uanmeldte elementer. Utvalget kan i all hovedsak gjennomføre kontrollen direkte i tjenestens elektroniske systemer. Dette innebærer at hvilken informasjon som vil kontrolleres, ikke er kjent for tjenestene i forkant av eller under inspeksjonen. Tjenesten blir først oppmerksom på dette i etterkant av inspeksjonen når utvalget eventuelt retter skriftlige henvendelser til tjenesten om funn.

I 2018 undersøkte utvalget 22 saker av eget tiltak, mot 31 saker i 2017. Sakene som ble undersøkt i 2018 har generelt vært mer arbeidskrevende enn sakene i 2017. Sakene utvalget har undersøkt av eget tiltak er hovedsakelig funn fra utvalgets inspeksjoner.

Utvalget undersøker klager fra enkeltpersoner og organisasjoner. Det kom inn 19 klager til utvalget i 2018, mot 26 klager i 2017. Utvalget prioriterer klagesaksbehandlingen, og bruker en god del ressurser på den. Enkelte av klagenes har vært rettet mot flere av EOS-tjenestene samtidig. Utvalget har på formelt grunnlag avvist noen klagesaker, blant annet under henvisning til at forholdet faller utenfor utvalgets kontrollområde. Klager og henvendelser som faller innenfor utvalgets kontrollområde undersøkes i den eller de tjenester klagen retter seg mot. Utvalget praktiserer generelt sett en lav terskel for å behandle klagesaker.

Utvalget mener at ressursbruken har vært effektiv i 2018, både med tanke på hva det er brukt ressurser på og hvordan disse er benyttet. Samlet sett er utvalget fornøyd med resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2018.

En nærmere redegjørelse for årets aktiviteter og resultater vil følge av utvalgets årsmelding for 2018, som overleveres til Stortinget 27. mars 2019.

Tabell 3: Antall inspeksjoner, eget tiltak-saker og klagesaker 2016–2018

	2016	2017	2018
Inspeksjoner	26	21	20
Eget tiltak-saker	51	31	22
Klagesaker	32	26	19

EOS-utvalget har i 2018 hatt kontakt med ulike eksterne miljøer. Dette inkluderer blant annet andre staters kontrollorganer, sivilsamfunnet, forsknings- og utdanningsmiljøer og nasjonale

⁵ I juni 2017 ble EOS-kontrollloven endret slik at minimumskravet gikk fra 23 til 13 for å gi utvalget større fleksibilitet, jf. EOS-kontrollloven § 7.

kontrollinstanser. I 2018 publiserte også EOS-utvalget i samarbeid med kontrollorganer i Danmark, Nederland, Sveits og Belgia for første gang en felles uttalelse om styrking av internasjonalt kontrollsamarbeid

I september var utvalget på en studiereise i USA for å lære mer om kontrollsystemet der. Utvalget møtte blant annet representanter fra kontrollorganer, politiske miljøer, etterretningstjenester og sivilsamfunnet.

EOS-utvalget arrangerte for andre året på rad en årskonferanse om kontroll av hemmelige tjenester i 2018 i forbindelse med overleveringen av årsmeldingen til Stortinget. Årskonferansen var åpen for publikum. Årskonferansen for 2019 arrangeres 28. mars.

DEL IV. Styring og kontroll i virksomheten

Utvalgets virksomhet reguleres i EOS-kontrollloven. Videre kan det gis føringer fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen i dens innstillinger om utvalgets meldinger til Stortinget, samt fra stortingsbehandlingen av meldingene. Stortinget kan også ved plenarvedtak (stortingsvedtak) pålegge utvalget å foreta nærmere definerte undersøkelser innenfor utvalgets kontrollmandat, og under iaktakelse av de regler og innen de rammer som for øvrig ligger til grunn for utvalgets virksomhet.⁶

Utvalget er som øvrige statlige virksomheter underlagt kontroll av Riksrevisjonen. Riksrevisjonen har ikke hatt merknader som har krevd oppfølging fra utvalget i 2018.

Utvalget har flere instruksdokumenter som regulerer driften i utvalget og sekretariatet. Det foreligger blant annet strenge sikkerhetsrutiner, noe som særlig har bakgrunn i utvalgets håndtering av sikkerhetsgradert informasjon. De ansatte er godt kjent med interne retningslinjer og instruksjer.

IA-avtalen har høy oppmerksomhet i sekretariatet. Sykefraværet⁷ i sekretariatet har vært på 5,2 prosent i 2018. I 2017 var tallet 5,6 prosent.

⁶ Jf. EOS-kontrollloven § 1 femte ledd.

⁷ Egenmeldinger og sykmeldinger.

DEL V. Vurdering av fremtidsutsikter

Den teknologiske utviklingen innenfor kontrollområdet til EOS-utvalget skjer veldig raskt. Utvalget har allerede tre ansatte teknologer og håper å få midler i 2020 til ytterligere to stillinger i den nye teknologiske enheten. I forbindelse med ny lov om Etterretningstjenesten som nå er på høring fra Forsvarsdepartementet kan det være at sekretariatet vil få behov for enda flere ansatte, både juridisk og især teknologisk kompetanse.

Utvalget er også opptatt av å bli mer synlige og å være tilgjengelig for intervjuer og foredrag for dem som ønsker det – gitt at det kan gjøres i tråd med taushetsplikten.

DEL VI. Årsregnskap

Ledelseskommmentarer til årsregnskapet for 2018

Formål

EOS-utvalget kontrollerer EOS-tjenestene på vegne av Stortinget, men er uavhengig i sitt løpende arbeid. Utvalget fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 2.3.3, jf. Finansdepartementets rundskriv R-115 datert 24. november 2016. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av utvalgets disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter.

Vurderinger av vesentlige forhold

Regnskapstallene for 2018 viser et forbruk på kr 18 951 911. Det innebærer et overskudd på kr 598 089 sammenlignet med budsjettet for 2018, som var på kr 19 550 000, inkludert overføring på kr 750 000 fra 2017. Det er anmodet om å få overført kr 598 000 til budsjettet for 2019.

Utbetalinger til lønn, godtgjørelse og sosiale utgifter til utvalgsmedlemmene og ansatte i sekretariatet beløp seg til kr 13 234 978, mot kr 9 908 250 i 2017. Utgifter til lønn og godtgjørelse utgjorde 69,8 prosent av driftsutgiftene for 2018.

Mellomværende med statskassen utgjorde per 31. desember 2018 kr 625 704.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for utvalget. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av andre kvartal 2019.

Oslo, 12. februar 2019

Eldbjørg Løwer
utvalgsleder

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for EOS-utvalget er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 fra 24. november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Stortinget.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Oppstillingen av artskontorapporeringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporeringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som utvalget har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som utvalget har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser utvalget står oppført med i

Statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorapporeringen

Artskontorapporeringen viser regnskapstall utvalget har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Utvalget har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 8 til artskontorapporeringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2018

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og mindregift
0044	Driftsutgifter	01			19 550 000	18 951 911	598 089
1633	Nettoordning for mva i staten	01			0	666 903	
<i>Sum utgiftsført</i>					19 550 000	19 618 813	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merinntekt og mindreinntekt(-)
5309	Tilfeldige inntekter	29		0	15 766	
5700	Arbeidsgiveravgift	72		0	1 624 120	
<i>Sum inntektsført</i>				0	1 639 886	
<i>Netto rapportert til bevilgningsregnskapet</i>						
Kapitalkontoer					17 978 927	
60092001	Norges Bank KK /innbetalinger				315 295	
60092002	Norges Bank KK/utbetalinger				-18 158 780	
700060	Endring i mellomværende med statskassen				-135 442	
<i>Sum rapportert</i>					0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

	31.12.2018	31.12.2017	Endring
700060	Mellomværende med statskassen	-625 704	-490 262
			-135 442

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
530 929	750 000		750 000
4 401		18 800 000	18 800 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Ondisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
4 401	Driftsutgifter	598 089		598 089				598 089	598 000	598 000
*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.										

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mulig overførbart beløp
EOS-utvalgets ubrukte bevilgning på kapittel/post 004401 beløper seg til kr 598 000. Dette beløpet er mindre enn grensen på 5 %, og kr 598 000 kan overføres til neste budsjettår. EOS-utvalget har søkt om overføring av kr 598 000 til budsjettet for 2019.

Overføringen til 2019 er nødvendig for å dekke merkostnader i forbindelse med flytting til nye lokaler på Bryn for EOS-utvalget.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2018

	Note	2018	2017
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinntekter	1	0	0
Andre inntekter	1	0	0
<i>Sum inntekter fra drift</i>		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	13 234 977	9 908 250
Andre utbetalinger til drift	3	5 152 962	3 656 158
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		18 387 939	13 564 408
Netto rapporterte driftsutgifter		18 387 939	13 564 408
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	563 972	68 380
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		563 972	68 380
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		563 972	68 380
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		15 766	14 480
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		1 624 120	1 214 585
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		666 903	369 739
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-972 984	-859 326
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		17 978 927	12 773 463

Oversikt over mellomværende med statskassen **

Eiendeler og gjeld	2018	2017
Fordringer	0	0
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-625 704	-490 423
Skyldige offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	0	161
Sum mellomværende med statskassen	8	-490 262

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Kontrollsum:

17 978 927

17 978 927

0

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

KONTI: Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
<i>Sum innbetalinger fra gebyrer</i>	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
<i>Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
<i>Sum salgs- og leieinnbetalinger</i>	0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		
<i>Sum andre innbetalinger</i>	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	0	0

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2018	31.12.2017
Lønn	8 887 729	7 452 940
Arbeidsgiveravgift	1 624 120	1 214 585
Pensjonsutgifter*	1 003 785	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-276 458	-776 831
Andre ytelser	1 995 800	2 017 557
Sum utbetalinger til lønn	13 234 977	9 908 250
Antall årsverk:	14	11

*** Nærmere om pensjonskostnader**

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2018 er 12 prosent. Premiesatsen for 2017 var 0 prosent.

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2018	31.12.2017
Husleie	1 355 491	1 404 420
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	1 296 299	185 249
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyrsanskaffelser	147 526	124 030
Leie av maskiner, inventar og lignende	210 674	151 288
Kjøp av fremmede tjenester	286 147	314 487
Reiser og diett	971 125	672 571
Øvrige driftsutgifter	885 699	804 114
Sum andre utbetalinger til drift	5 152 962	3 656 158

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget**Note 4 Finansinntekter og finansutgifter**

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	563 972	68 380
Sum utbetaling til investeringer	563 972	68 380

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

Note 6 Innkretingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2018	31.12.2017
Sum innkretingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Virksomhet: FZ - EOS-utvalget

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2018	31.12.2017
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	0

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2018	31.12.2018	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	0	0	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-402 603	0	-402 603
Skyldig skattetrekk	-625 704	-625 704	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	0	0	0
Sum	-1 028 307	-625 704	-402 603
Sum	-1 028 307	-625 704	-402 603

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemneandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer							
Selskap 1							
Selskap 2							
Selskap 3							
Balanseført verdi 31.12.2018							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.